

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 450/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Danica Birošová, s. r. o., Piaristická 46/276, Trenčín, IČO 36 837 857, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 247/2019 z 21. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. októbra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 247/2019 z 21. júla 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho v tomto bode označených práv a napadnuté uznesenie spolu s uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 19 Co 6/2018 zo 14. marca 2018 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“) a rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 13 C 188/2014 z 24. novembra 2015 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje, aby mu boli priznané trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva nasledovný stav veci:

Okresný súd rozsudkom č. k. 13 C 188/2014 z 24. novembra 2015 uložil sťažovateľovi v postavení žalovaného povinnosť zaplatiť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) žalovanú sumu 56 387,84 eur s príslušenstvom. Žalobca svoj nárok uplatnil z titulu neuhradenej dlžnej sumy zo zmluvy o pôžičke, pričom sťažovateľ 12. novembra 2010 vrátil žalobcovi časť požičanej sumy

vo výške 5 000 eur. Sťažovateľ sa k žalobe nevyjadril, v mieste trvalého bydliska sa nezdržuje a miesto jeho pobytu sa nepodarilo zistiť. Uznesením okresného súdu č. k. 13 C 188/2014 z 12. mája 2015 bola sťažovateľovi ustanovená pre konanie opatrovníčka.

3. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 19 Co 6/2018 zo 14. marca 2018 odvolanie sťažovateľa odmietol ako oneskorene podané a žalobcovi priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

4. Sťažovateľ podal proti uzneseniu krajského súdu dovolanie, ktoré bolo napadnutým uznesením najvyššieho súdu ako procesne neprípustné odmietnuté a žalobcovi bol priznaný nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4.1. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd uviedol, že v konaní vydaný platobný rozkaz bol zrušený z dôvodu, že ho sťažovateľovi nebolo možné doručiť. Sťažovateľ sa zdržiaval na neznámom mieste, a preto mu bola ustanovená opatrovníčka pre konanie. Najvyšší súd vyslovil súhlas so záverom krajského súdu o ustanovení opatrovníčky sťažovateľovi v súlade s ustanovením § 29 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2019 (ďalej len „OSP“). Zvýraznil, že ustanovená opatrovníčka bola na pojednávanie predvolaná, bolo jej poskytnuté riadne poučenie a s jej námietkou premlčania nároku žalobcu sa okresný súd zaoberal a následne jej aj doručil rozsudok vo veci samej.

4.2. Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení stotožnil s posúdením konania sťažovateľa ako obštrukčným, keď sa účelovo vyhýbal prevzatiu písomností súdom, pričom vedel o existencii predmetného konania, aj o jeho predmete. Sťažovateľ udelil 3. júna 2014 advokátovi plnomocenstvo na nahliadnutie do spisu, avšak bez práva na prevzatie zásielok mu súdom (neúspešne) doručovaných. Najvyšší súd ďalej poukázal na rímsku zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* a na to, že okresný súd vykonal rozsiahle zisťovanie pobytu sťažovateľa. Sťažovateľ však nepreberal zásielky na žiadnej z adries, ktoré mal okresný súd k dispozícii, a iné miesto pobytu sa mu nepodarilo zistiť (okresný súd dohľadával pobyt sťažovateľa prostredníctvom Okresného oddelenia Policajného zboru Trenčín, Okresného riaditeľstva Policajného zboru Nitra, Sociálnej poisťovne a. s., Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, Registra obyvateľov Slovenskej republiky, zamestnávateľa sťažovateľa, právneho zástupcu sťažovateľa, obyvateľov bytového domu v Trenčíne, otca sťažovateľa).

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že v konaní vedenom na okresnom súde nemohol bez svojej viny použiť akýkoľvek prostriedok procesnej obrany pre účely rozporovania uplatneného peňažného nároku. Podľa názoru sťažovateľa mu bola ustanovená opatrovníčka v rozpore s ustanovením § 29 ods. 6 OSP, a tak mu bola odňatá možnosť konať pred súdom a realizovať jeho základné procesné práva. Namieta, že osoba, ktorá mu bola ustanovená za opatrovníčku, nie je z prostredia jemu blízkeho (za opatrovníčku bola ustanovená súdna tajomníčka iného okresného súdu, pozn.). Sťažovateľ navyše tvrdí, že nebol ani daný žiaden zákonný predpoklad ustanoviť

opatrovníka a ak to okresný súd urobil, iba si uľahčil svoju činnosť spôsobom, ktorý nie je ústretový voči stranám sporu, ale iba smerom k samotnému súdu.

6. Sťažovateľ vzhliada porušenie svojich práv aj v spôsobe rozhodnutia najvyššieho súdu, keď podľa jeho názoru malo byť vo veci rozhodnuté meritórne. Iba ak by najvyšší súd dospel k záveru, že dovolacie dôvody neobstoja, mohol by po prejednaní veci rozhodnúť zamietavým rozhodnutím, avšak nie rozhodnutím odmietavým. V súvislosti s dovolacím konaním poukazuje sťažovateľ na podľa jeho názoru analogickú (trestnú) vec, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 336/2012. Tvrdí, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je tiež nedostatočne odôvodnené a arbitrárne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Sťažovateľ je v konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom v zmysle § 34 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07), a preto možno ich namietané porušenie preskúmať spoločne.

9. Podľa názoru sťažovateľa neexistoval zákonný dôvod, aby mu bol v konaní ustanovený opatrovník. Okrem toho bol opatrovník ustanovený v rozpore s ustanovením § 29 ods. 6 OSP. Ústavný súd najskôr skúmal, či využitie tohto inštitútu v konaní bolo ústavne udržateľné.

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

11. Z pohľadu ústavného súdu treba predovšetkým konštatovať, že logický postup pri rozhodovaní o ustanovení opatrovníka podľa § 29 OSP je, že sa najprv preskúma danosť niektorého z hmotnoprávných predpokladov uvedených v odsekoch 1, 2 a 3 a až potom možno prikróčiť k výberu osoby, ktorá by sa mala stať opatrovníkom v zmysle § 29 ods. 6 OSP.

12. Otázka naplnenia predpokladu § 29 ods. 2 OSP, podľa ktorého možno ustanoviť opatrovníka *inter alia* aj účastníkovi, ktorého pobyt nie je známy, je medzi účastníkmi konania sporná. Sťažovateľ tvrdí, že došlo k „znásilneniu“ inštitútu opatrovníka pre účely obídienia jeho práv. V tejto súvislosti pozornosti ústavného súdu neušlo, že sťažovateľ sa na okresnom súde domáhal aj obnovy konania. Rozsudkom okresného súdu č. k. 16 C 109/2016 z 11. novembra 2016 bola žaloba sťažovateľa na obnovu konania zamietnutá, pričom v odôvodnení rozhodnutia okresný súd uviedol: „*Tvrdenie žalovaného, že uvedené dôkazy nemohol bez svojej viny použiť, súd vyhodnotil ako nedôvodné a účelové, nakoľko žalovaný prostredníctvom svojho zástupcu do spisu dvakrát nahliadol, a to dňa 03.06.2014 a dňa 20.06.2014, pričom dňa 20.06.2014 si zástupca žalovaného zo spisu vyhotovil fotokópiu žaloby. Do rozhodnutia vo veci, t.j. do dňa 24.11.2015 (17 mesiacov od vyhotovenia fotokópie žaloby zástupcom žalovaného) sa žalovaný k podanej žalobe nevyjadril, o prebiehajúce konanie sa žiadnym spôsobom nezaujímal, hoci o ňom mal vedomosť ako aj mal vedomosť o tom, že súd sa mu pokúša doručovať písomnosti zo spisu, pričom tieto pokusy sú neúspešné. Súd mal zo to, že žalovaný mal v konaní možnosť uvádzané dôkazy použiť, avšak túto možnosť z dôvodov na jeho strane nevyužil.*“

13. Vzhľadom na osobitné okolnosti posudzovaného prípadu, keď sťažovateľ mal o prebiehajúcom súdnom konaní vedomosť, nemožno postup, akým bol v danom prípade využitý inštitút opatrovníka, považovať za ústavne neudržateľný.

14. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že okresný súd realizoval procesné úkony, ktorých cieľom bolo zaistiť rešpektovanie procesných práv sťažovateľa v dotknutom konaní v dostatočnom a primeranom rozsahu (bod 5.2 tohto rozhodnutia). V posudzovanom prípade v rámci povinnosti vyvažovania navzájom kolidujúcich práv strán sporu možno konštatovať zachovanie spravodlivej rovnováhy medzi právom sťažovateľa (žalovaného v konaní) na prerokovanie vecí v jeho prítomnosti a na poskytnutie možnosti vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 ústavy) a právom žalobcu na prerokovanie jeho vecí bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy). Ústavný súd považuje postup spočívajúci v rozhodnutí o ustanovení opatrovníka sťažovateľovi za ústavne súladný.

15. V tejto súvislosti ústavný súd poníma zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*, ktorá zdôrazňuje aj vlastné pričinenie subjektu právnych vzťahov vo vzťahu k ochrane svojich práv, keď požaduje, aby sledoval svoje subjektívne práva, staral sa o ne a robil také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu alebo poškodzovaniu.

16. V závere ústavný súd dodáva, že vzhľadom na znenie ustanovenia § 29 ods. 6 OSP nie je vylúčené ustanoviť za opatrovníka aj zamestnanca iného súdu (nešlo o zamestnanca súdu, ktorý vec prerokúval). Ani námietka sťažovateľa, že mu súd ustanovil za opatrovníka práve zamestnanca iného súdu, preto v danom prípade nemá relevantný význam.

17. Prisvedčiť možno názoru sťažovateľa o tom, že uznesenie krajského súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho odvolanie ako podané oneskorene, je rozhodnutím, ktorým sa ním iniciované odvolacie konanie skončilo (aj keď bez toho, aby ním prednesené námietky proti rozsudku okresného súdu a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu boli krajským súdom meritórne posúdené).

18. V ustanovení § 420 Civilného sporového poriadku sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktorý je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu) odvolacieho súdu; pokiaľ sa v konaní vyskytne niektorá z týchto procesných väd, je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu, proti ktorému inak tento opravný prostriedok nie je prípustný. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo bez ohľadu na to, či sa o podstate odvolania rozhodovalo alebo konanie o odvolaní bolo odvolacím súdom odmietnuté (I. ÚS 581/2016).

19. Najvyšší súd v napadnutom uznesení preskúmal procesný postup krajského súdu a dospel k záveru, že krajský súd odmietnutím skutočne oneskoreného odvolania neznemožnil sťažovateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Tento svoj záver najvyšší súd aj ústavne konformným spôsobom odôvodnil.

20. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu musí konštatovať, že tento postupoval v súlade s Civilným sporovým poriadkom a jeho rozhodnutie nie je podľa názoru ústavného súdu arbitrárne.

21. V závere ústavný súd dodáva, že procesné postupy uplatňované v trestnom a civilnom konaní sú zo svojej podstaty tak odlišnými, že len sťažka si možno predstaviť ich analógiu, tak ako to predostrel sťažovateľ vo svojej sťažnosti (bod 7 tohto rozhodnutia).

22. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť pri jej predbežnom prerokovaní musel odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

23. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa formulovanými v jeho sťažnostnom petite (návrh na zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, rozsudku okresného súdu a uznesenia krajského súdu, vrátenie veci na ďalšie konanie a návrh na priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2021

Robert Šorl
predseda senátu